

Huzurevinde Klinik Uygulama Yapan Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim ve Yaşlı Bireylerle Çalışma İstekliliği Düzeyleri: Tanımlayıcı Araştırma

The Levels of Empathic Tendency and Willingness to Work with Elderly People of Nursing Students Doing Clinical Practice in Nursing Homes: Descriptive Research

^{ID} Sevinç YILDIRIM^a, ^{ID} Cemile SAVCI^b

^aDarülaceze Başkanlığı Huzurevi, İstanbul, Türkiye

^bİstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZET Amaç: Çalışma, huzurevinde klinik uygulama yapan hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilim ve yaşlı bireylerle çalışma istekliliği düzeyleri ile arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirildi. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı tipteki çalışmanın örneklemini, İstanbul'daki bir huzurevinde klinik uygulama yapan 95 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Çalışma verileri, Katılımcı Bilgi Formu, Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) ve Yaşlı Bireylerle Çalışma İstekliliği Ölçeği Türkçe versiyonu (YBÇİÖ) kullanılarak toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Pearson korelasyon katsayısı, bağımsız gruplarda t-testi, basit ve çoklu regresyon analizi kullanıldı. **Bulgular:** Katılımcıların EEÖ toplam puan ortalaması 71,10±9,73, YBÇİÖ toplam puan ortalaması ise 83,80±16,19 olarak belirlendi. EEÖ ile YBÇİÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon vardı ($p<0,01$). Empatik eğilimin yaşlı bireylerle çalışma istekliliğini yordamada pozitif yönde ($\beta=0,434$) istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu ($F=21,604$; $p=0,000$) ve varyansın yaklaşık %19'unu ($R^2=0,189$) açıkladığı saptandı. Ailede yaşlı birey varlığının ($\beta=0,182$), mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışma isteğinin ($\beta=0,453$) ve empatik eğilimin ($\beta=0,358$) birlikte yaşlı bireylerle çalışma istekliliğini yordamada pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu ($F=14,317$; $p=0,000$) ve varyansın %38'ini ($R^2=0,389$) açıkladığı belirlendi. **Sonuç:** Hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilim ve yaşlı bireylerle çalışma istekliliği orta düzeydedir. Hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri arttıkça yaşlı bireylerle çalışma istekliliği de artmaktadır. Empatik eğilim tek başına ve ailede yaşlı birey varlığı, mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışma isteği birlikte hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylerle çalışma istekliliğinin önemli belirleyicileridir.

ABSTRACT Objective: This study was carried out to examine the associated between the levels of empathic tendency and willingness to work with elderly people of nursing students doing clinical practice in nursing homes. **Material and Methods:** The sample of the descriptive type of study consisted of 95 nursing students doing clinical practice in a nursing home in Istanbul. Study data were collected using the participant information form, Empathic Tendency Scale (ETS) and Willingness to Work with Elderly People Scale Turkish version (WEPS-T). Descriptive statistics, Pearson correlation coefficient, independent samples t-test, simple and multiple regression analyses were used to evaluate the data. **Results:** The mean ETS total score was 71.10±9.73 while the mean WEPS-T total score was 83.80±16.19. There was a positive, statistically significant correlation between the mean total ETS and the WEPS-T total score ($p<0.01$). It was determined that empathic tendency had a positive ($\beta=0.434$) and statistically significant effect ($F=21.604$; $p=0.000$) in predicting the willingness to work with elderly people and explained approximately 19% of the variance ($R^2=0.189$). It was determined that the presence of elderly people in the family ($\beta=0.182$), willingness to work with elderly people after graduation ($\beta=0.453$) and empathic tendency ($\beta=0.358$) together had a statistically significant positive effect in predicting the willingness to work with elderly people ($F=14.317$; $p=0.000$) and explained 38% of the variance ($R^2=0.389$). **Conclusion:** Nursing students' empathic tendency and willingness to work with elderly people are at a moderate level. As nursing students' empathic tendency levels increase, their willingness to work with elderly people also increases. Empathic tendency alone and the presence of elderly people in the family and the desire to work with elderly people after graduation are important determinants of nursing students' willingness to work with elderly people.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı birey; empati; huzurevi; hemşirelik öğrencileri; çalışma istekliliği

Keywords: Elderly people; empathy; nursing home; nursing students; willingness to work

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

Yıldırım S, Savcı C. Huzurevinde klinik uygulama yapan hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilim ve yaşlı bireylerle çalışma istekliliği düzeyleri: Tanımlayıcı araştırma. Türkiye Klinikleri J Health Sci. 2025;10(1):163-70.

Correspondence: Cemile SAVCI

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

E-mail: cemile.savci@medeniyet.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 08 Jul 2024

Received in revised form: 16 Dec 2024

Accepted: 25 Dec 2024

Available online: 30 Jan 2025

2536-4391 / Copyright © 2025 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Dünyada ve Türkiye’de yaşlı nüfus hızla artış göstermektedir. Dünya nüfusunun %9,7’sini, Türkiye nüfusunun %10,2’sini 65 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır.^{1,2} Artan yaşlı nüfusu ile birlikte, sağlık hizmetleri ve sosyal güvenlik başta olmak üzere kamu hizmetlerine yönelik talepler de artmaktadır. Bu nedenle, ülkelerin sağlık ve sosyal sistemlerinin değişen demografik yapıya hazırlıklı olması gerekmektedir.³ Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, sağlık sistemlerinde yaşlı bireylerin bakımından sorumlu hemşirelere ihtiyaç da artmaktadır.⁴ Nüfustaki bu değişim, mezuniyet sonrası hemşirelik öğrencilerinin önemli bir bölümünün yaşlı bireylerle çalışabileceklerini düşündürmektedir.⁵ Bu kapsamda, huzurevleri hemşirelik öğrencileri için hem temel hem de uzmanlaşmış hemşirelik becerilerini öğrenme fırsatı sunabilir, gelecekteki rolleri ile karşılaşmalarında ve kariyerlerini planlamalarında etkili olabilir.⁶ Dünya Sağlık Örgütü, hemşirelik öğrencilerini artan ve yaşlanan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamaya hazırlamak için yaşlı bireyin bakım gördüğü ortamlarda klinik uygulamanın önemini vurgulamaktadır.⁷ Yapılan çalışmalarda, hemşirelik öğrencilerinin çoğunun yaşlı bireylerle ilgili bilgilerinin ve çalışma isteklerinin yetersiz olduğu görülmüştür.^{8,9} Türkiye’de yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %67,7’si geriatri alanında çalışmak isterken, diğer bir çalışmada ise öğrencilerin %54,5’i geriatri alanında çalışmak istememektedir.¹⁰

Yaş gibi demografik özellikler dâhil olmak üzere yaşlı bireylerle birlikte yaşamak, yaşlanma kaygısı, gerontolojik hemşirelik eğitimi, klinik öğretmenlerin rol modeli olması, vb. yaşlı bireylere yönelik tutumu, dolayısıyla bu bireylerle çalışma istekliliğini etkileyen pek çok faktör vardır.^{11,12} Bu faktörlerin en önemlileri yaşlanma hakkına bilgi ve empatidir.¹³ Empati, yardım ilişkisinde temel bir yeterlidir ve birey merkezli bakımın ayrılmaz bir bileşenidir.¹⁴ Empati, başkalarının bakış açılarını benimseme, olumsuz deneyimlerine duygusal olarak tepki verme, kişisel sıkıntılarına karşı sempatik bir tutum sergileme ve sanat eserlerinin uyandırdığı duygularla özdeşleşme eğilimi olmak üzere çok boyutlu bir yapı olarak tanımlanmaktadır.¹⁵ Empatik eğilim terimi, kişinin empatik iletişim potansiyelini kapsamaktadır.¹⁶ Yaşlı bireylerin, kendilerini ve gereksinimlerini ifade et-

mede sorunlar yaşadıkları belirtilmektedir. Bu nedenle, yaşlı bireylerin kendilerini ifade etmelerini kolaylaştırmak ve onları anlamak için başta hemşireler olmak üzere, tüm sağlık profesyonellerinin empatik iletişim becerilerini geliştirmeleri son derece önemlidir.¹⁷

Yaşlanmaya ilişkin bilgi ve empati, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumlarının iyileştirilmesine, yaşlı bireylerin daha iyi anlaşılmasına yardım eder ve sonuçta yaşlı bireylerle çalışma istekliliğine katkıda bulunur. Bu nedenle, hemşirelik öğrencilerine empatik iletişim becerilerinin kazandırılması önemlidir.¹⁸ Bu kapsamda, hemşirelik lisans eğitim programında yer alan yaşlı sağlığı ve bakımına ilişkin kuramsal derslerin içeriği ve klinik uygulama alanları ile yaşlı bireyde yaşlanma ile ortaya çıkabilecek değişikliklerin tanınması, sağlık bakım gereksinimlerinin belirlenmesi ve en uygun bakımın verilmesi, empatik iletişim becerileri ile yaşlı bireye yönelik olumlu tutum geliştirilmesi hedeflenmelidir.¹⁹ Türkiye’de 135 üniversitenin hemşirelik müfredat programının incelendiği bir çalışmada, yaşlı sağlığı ve bakımına ilişkin verilen derslerin %39,25’inin hemşirelik lisans ve %21,36’sının lisansüstü müfredat programında yer aldığı, kuramsal ders saatlerinin haftada 2-6 saat arasında değiştiği, çoğunda uygulama ve/veya laboratuvar ders saatinin olmadığı ve genellikle (%69,23) seçmeli ders olarak verildiği belirlenmiştir.²⁰ Kuramsal derslerin yanı sıra, huzurevleri gibi yaşlı bireylerin yaşadığı ve bakım gereksinimlerinin karşılandığı ortamların empati becerisi gibi temel hemşirelik becerilerini öğrenmede kilit bir rol oynadığı belirtilmektedir.⁶ Bu bağlamda, huzurevinde klinik uygulama yapan hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ile yaşlı bireylerle çalışma istekliliğinin ve ilişkili faktörlerin anlaşılması önem kazanmaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN AMACI VE TÜRÜ

Tanımlayıcı türdeki araştırmanın amacı huzurevinde klinik uygulama yapan hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilim ve yaşlı bireylerle çalışma istekliliği düzeyleri ile arasındaki ilişkiyi incelemektir.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmannın evrenini, İstanbul'da bir kamu üniversitesinin hemşirelik fakültesinde 2023-2024 eğitim ve öğretim yılında öğrenim gören ve aynı ilde bir huzurevinde klinik uygulama yapan 3. sınıflardan 51 ve 4. sınıflardan 44 olmak üzere toplam 95 öğrenci oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip araştırmaya dâhil edilme kriterlerini karşılayan öğrencilerin tamamına ulaşılması hedeflendi. Bu kapsamda araştırma, 18 yaş ve üzerinde olan, 95 gönüllü 3. ve 4. sınıf hemşirelik lisans programı öğrencisi ile gerçekleştirildi.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma verileri; Katılımcı Bilgi Formu, Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) ve Yaşlı Bireylerle Çalışma İstekliliği Ölçeği (YBÇİÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Katılımcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan form; yaş, cinsiyet, sınıf, mesleği tercih etme nedeni, yaşlı bireylerle çalışmanın sağladığı katkılar gibi katılımcıların tanıtıcı özelliklerini belirlemeye yönelik toplam sekiz sorudan oluşmuştur.^{10,21,22}

EEÖ: Dökmen tarafından geliştirilen ölçek, empatinin duygusal bileşenini ölçmektedir. Beşli Likert tipindeki ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki sekiz madde (3, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15) olumsuz eğilimi ifade etmekte olup, ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 100'dür. Puanın yüksek olması, empatik eğilimin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,86'dır.²³

YBÇİÖ: Fadayevatan ve ark. tarafından hemşirelik ve tıp öğrencilerinin yaşlı bireylerle çalışma istekliliklerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Söylemez ve ark. tarafından yapılmıştır.^{24,25} Altılı Likert tipteki ölçek, tutum (1, 2, 3, 4, 5), öznel norm (6, 7, 8, 9, 10), algılanan davranışsal kontrol (11, 12, 13, 14, 15), niyet (16, 17, 18, 19, 20) olmak üzere 4 alt boyut ve toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 120'dir. Puanın yüksek olması yaşlı bireylerle çalışma istekliliğinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,88'dir.²⁵

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma verileri, Kasım 2023-Nisan 2024 tarihleri arasında, hemşirelik lisans programı öğrencilerinin huzurevinde klinik uygulama yaptıkları süreçte, araştırmacı tarafından yaklaşık 15 dakika süren görüşme ile toplanmıştır.

VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinde SPSS 22 (IBM, Armonk, NY, ABD) paket programı kullanıldı. Tanımlayıcı istatistiklerde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler hesaplandı. Verilerin normal dağılıma uygunluklarının belirlenmesinde Shapiro-Wilk testi ile Kolmogorov-Smirnov değerleri kullanıldı. Normal dağılıma uygun iki nicel değişken arasındaki ilişkinin incelenmesinde 'Pearson' korelasyon katsayısı kullanıldı. Veriler normal dağılıma uygun olduğundan, bağımsız değişkenlere göre ölçek toplam puan ortalamalarının karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda t-testi yapıldı. Huzurevinde klinik uygulama yapan hemşirelik öğrencilerinde, yaşlı bireylerle çalışma istekliliğinin belirleyicilerini tanımlamak için basit ve çoklu regresyon analizi yapıldı. İki değişkenli analizlerde yaşlı bireylerle çalışma istekliliği ile anlamlı şekilde ilişkili olan değişkenler çoklu regresyon analizine dâhil edildi. Önemlilik düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırma, Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yürütüldü. Araştırmanın uygulanması için etik kurul onayı (tarih: 28.11.2023, no: E-38510686-000-2300072565) ve kurum izni (tarih: 03.11.2023, no: E.730.10-8001) alındı. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılar araştırmanın amacı ve araştırmaya katılımın gönüllülük ilkesi doğrultusunda olduğu hakkında bilgilendirildi ve yazılı izinleri alındı.

BULGULAR

Katılımcıların %77,9'unun kadın ve yaş ortalamasının $21,86 \pm 1,89$ yıl olduğu çalışmada, öğrencilerin %53,7'si 3. sınıftadır. Öğrencilerin %76,8'inin yaşlı bir bireyle birlikte yaşamadıkları, %62,1'inin mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışmak istedikleri saptanmıştır. Katılımcılara ilişkin diğer tanımlayıcı bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

TABLO 1: Katılımcıların tanıtıcı özelliklerinin dağılımı.

Özellikler	$\bar{X} \pm SS$	Minimum-Maksimum
Yaş (yıl)	21,86±1,89	19-33
	n	%
Cinsiyet		
Erkek	21	22,1
Kadın	74	77,9
Sınıf		
3. sınıf	51	53,7
4. sınıf	44	46,3
Ailede yaşlı birey varlığı		
Var	22	23,2
Yok	73	76,8
Mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışma isteği		
Evet	59	62,1
Hayır	36	37,9
Klinik uygulama süresinin yeterliliği		
Evet	61	64,2
Kısmen	26	27,4
Hayır	8	8,4
Teorik ders süresinin yeterliliği		
Evet	63	66,3
Kısmen	24	25,3
Hayır	8	8,4
Yaşlı bireylerle çalışmanın katkıları*		
Toplumdaki yaşlı bireylere bakış açımı geliştirdi.	65	68,4
Yaşlı bireye bakım verme doyum almamı sağladı.	44	46,3
İletişim becerilerimi geliştirdi.	39	41,1

*Birden fazla yanıt verilmiştir. SS: Standart sapma.

Bu araştırmada, EEÖ Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,81, YBÇİÖ Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise 0,92 olarak bulunmuştur. **Tablo 2**'de katılımcıların EEÖ toplam puan ortalaması ile YBÇİÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalarına yer verilmiştir.

TABLO 2: Katılımcıların Empatik Eğilim Ölçeği ve Yaşlı Bireylerle Çalışma İstekliliği Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

	$\bar{X} \pm SS$	Minimum-Maksimum
EEÖ	71,10±9,73	34,00-94,00
YBÇİÖ		
Tutum	25,46±4,13	5,00-30,00
Öznel Norm	21,23±4,35	5,00-30,00
Algılanan Davranışsal Kontrol	20,37±4,76	5,00-30,00
Niyet	16,72±6,47	5,00-30,00
Toplam	83,80±16,19	20,00-114,00

SS: Standart sapma; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği;

YBÇİÖ: Yaşlı Bireylerle Çalışma İstekliliği Ölçeği.

EEÖ ve YBÇİÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon bulunmuştur ($r=0,434$; $p=0,000$). Ölçekler arasındaki diğer korelasyonlar **Tablo 3**'te sunulmuştur.

Tablo 4'te katılımcıların bazı tanıtıcı özelliklerine göre EEÖ ve YBÇİÖ toplam puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Ailesinde yaşlı birey olan öğrencilerin EEÖ toplam puan ortalaması olmayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı yüksek bulunmuştur ($p=0,000$). Dördüncü sınıf öğrencilerin üçüncü sınıf öğrencilerine göre, ailesinde yaşlı birey olan öğrencilerin olmayanlara göre YBÇİÖ toplam puan ortalaması istatistiksel olarak anlamlı yüksektir ($p<0,05$). Mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışmak isteyen öğrencilerin istemeyenlere göre YBÇİÖ toplam puan ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0,000$) (**Tablo 4**).

Tablo 5'te yapılan basit doğrusal regresyon analizinde, empatik eğilimin katılımcıların yaşlı bireylerle çalışma istekliliğini yordamada pozitif yönde ($\beta=0,434$) istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu ($F=21,604$; $p=0,000$) ve varyansın yaklaşık %19'unu ($R^2=0,189$) açıkladığı belirlenmiştir. Çoklu regresyon analizinde ise ailede yaşlı birey varlığının ($\beta=0,182$), mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışma isteğinin ($\beta=0,453$) ve empatik eğilimin ($\beta=0,358$) katılımcıların yaşlı bireylerle çalışma istekliliğini yordamada pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu ($F=14,317$; $p=0,000$) ve varyansın %38'ini ($R^2=0,389$) açıkladığı saptanmıştır (**Tablo 5**).

TARTIŞMA

Empatik eğilim, kişinin empati kurma potansiyelini göstermektedir. Empati kurma, yaşlı bireylerle daha yakın ve güvenilir bir ilişki kurmaya yardımcı olabilir, etkileşimi kolaylaştırabilir. Bu durum yaşlı bireylerin gereksinimlerinin ve isteklerinin daha iyi anlaşılmasına, dolayısıyla bakım sonuçlarına olumlu şekilde yansiyabilir.²⁶ EEÖ'den alınabilecek toplam puan 20 ile 100 arasında değişmekte olup puanın yüksek olması empatik eğilimin yüksek olduğunu göstermektedir. Buna göre katılımcıların empatik eğilimlerinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Özpuat ve Sivri (70,08±8,45), Korucu ve ark. (68,14±8,52),

TABLO 3: Empatik Eğilim Ölçeği ve Yaşlı Bireylerle Çalışma İstekliliği Ölçeği puan ortalamaları arasındaki ilişki.

		YBÇİÖ				
		Tutum	Öznel Norm	Algılanan Davranışsal Kontrol	Niyet	Toplam
EEÖ	r	0,393	0,448	0,303	0,311	0,434
	p	0,000	0,000	0,003	0,002	0,000

EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği; YBÇİÖ: Yaşlı Bireylerle Çalışma İstekliliği Ölçeği.

TABLO 4: Katılımcıların bazı tanıtıcı özelliklerine göre Empatik Eğilim Ölçeği ve Yaşlı Bireylerle Çalışma İstekliliği Ölçeği toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Değişkenler	EEÖ toplam X̄±SS	YBÇİÖ toplam X̄±SS
Cinsiyet		
Kadın ¹	71,68±10,21	84,06±15,89
Erkek ²	69,04±7,69	82,85±17,59
t	1,099	0,301
p değeri	0,275	0,764
Sınıfı		
3. sınıf ¹	72,29±8,77	87,31±11,69
4. sınıf ²	69,72±10,68	79,72±19,76
t	1,286	2,330
p değeri	0,202	0,022* 2>1
Ailede yaşlı birey varlığı		
Var ¹	72,27±6,25	78,81±12,75
Yok ²	66,30±5,65	71,42±12,68
t	4,238	2,394
p değeri	0,000** 1>2	0,019* 1>2
Mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışma isteği		
Evet ¹	72,18±10,01	90,84±11,73
Hayır ²	69,33±9,12	72,25±15,97
t	1,392	6,520
p değeri	0,167	0,000** 1>2

*p<0,05; **p=0,000; t: Bağımsız t-testi; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği; YBÇİÖ: Yaşlı Bireylerle Çalışma İstekliliği Ölçeği; SS: Standart sapma.

Pazar ve ark. (67,59±6,13) çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimlerini bu çalışma bulgusu ile benzer bulmuşlardır.²⁷⁻²⁹

YBÇİÖ'den alınabilecek toplam puan 20 ile 120 arasında değişmekte olup puanın yüksek olması yaşlı bireylerle çalışma istekliliğinin arttığını göstermektedir. Buna göre katılımcıların yaşlı bireylerle çalışma istekliliğinin orta düzeyde olduğu, en yüksek puanı 'tutum', en düşük puanı ise 'niyet' alt boyutundan aldıkları görülmektedir. Akgül ve ark.nın (64,29±14,96), Chi ve ark.nın (55,01±6,4) çalışmalarında, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylerle çalışma istekliliği düşük düzeyde bulunmuştur.^{30,31} Yapılan çalışma sonuçları, olumlu tutuma sahip hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylerle çalışmayı tercih ettiklerini göstermektedir.^{12,32} Kuşaklararası bir ailede yaşayan gençler, yaşlı bireylerle uzun süreli bir bağ kurarlar ve onlarla sosyalleşmek için daha fazla fırsata sahiptirler.⁹ Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, evde yaşlı bir bireyle yaşayan, yaşlı aile üyelerine bakım veren ve her gün yaşlı bireylerle iletişim kuran öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir.¹⁰ Buna göre, yaşlı insanlara karşı olumlu tutumların geliştirilmesi hemşirelik öğrencilerini, kariyer tercihleri olarak yaşlı insanlarla çalışmayı tercih etmede motive etmek için

TABLO 5: Katılımcıların yaşlı bireylerle çalışma istekliliğine ilişkin basit ve çoklu regresyon analizi.

Değişkenler	Yaşlı Bireylerle Çalışma İstekliliği Ölçeği						
	R ²	Düzeltilmiş R ²	β	t	p değeri	F	p değeri
EEÖ	0,189	0,180	0,434	2,911	0,005**	21,604	0,000***
Sınıf	0,389	0,362	0,141	1,563	0,121	14,317	0,000***
Ailede yaşlı birey varlığı			0,182	2,195	0,031*		
Mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışma isteği			0,453	4,988	0,000***		
EEÖ			0,358	4,275	0,000***		

*p<0,05; **p<0,01; ***p=0,000; EEÖ: Empatik Eğilim Ölçeği; t:Bağımsız t-testi.

önemli bir yaklaşım olabilir. Bununla birlikte yapılan çalışmalar, yaşlı bireylerle çalışmanın bir kariyer olarak hemşirelik öğrencileri arasında popüler olmadığını göstermektedir.^{10,21,22} Hemşirelik öğrencilerinin uygun ve ilgili öğrenme fırsatlarıyla tanıştırıldığı klinik uygulamaların, yalnızca klinik öğrenme süreçleri için değil, aynı zamanda öğrencilerin belirli bir hemşirelik alanını nasıl algıladıkları açısından da büyük önem taşıdığı ve gelecekteki kariyer kararlarını etkileyebileceği bilinmektedir.³³ Bu kapsamda, tutum alt boyut puanının yüksek olması, ailede yaşlı birey olması, hemşirelik öğrencilerinin mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışma isteği ile birlikte lisans programındaki yaşlı sağlığı ile ilgili dersler ve/veya konu içerikleri ve huzurevindeki klinik uygulama alanının olumlu etkisi çalışmanın bu bulgusuna katkı sağlamış olabilir.

EEÖ ile YBCİÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon vardı ($p=0,000$). Bununla birlikte, empatik eğilimin tek başına huzurevinde klinik uygulama yapan hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylerle çalışma istekliliğini yordamada pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğu ($p=0,000$) görülmüştür. Bu bulgu, hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimleri geliştikçe, yaşlı bireylerle çalışma istekliliğinin artabileceğine işaret etmektedir. Yapılan bir çalışmada, yaşlı bireylerle empati kuran hemşirelik öğrencilerinin onlarla ilgilenme konusunda yüksek istekliliğe sahip olduklarını göstermiştir.³⁴ Yapılan diğer bir çalışmada, hemşirelerin empatik eğilim düzeyleri azaldıkça yaşlı bireylerden daha fazla uzaklaştıkları saptanmıştır. Aynı çalışmada empatik eğilimin, hümanist ve bütüncül hemşirelik bakımının temel unsurlarından biri olduğu vurgulanmaktadır.³⁵ Empatik eğilim, doğuştan gelen ve eğitimle geliştirilebilen bir özelliktir. Bu nedenle, hemşirelik lisans eğitim programı kapsamında öğrencilerin empatik eğilim düzeylerinin belirlenerek, empatik eğilim düzeylerini geliştirme faaliyetlerine yer verilmesi önemlidir. Hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimlerinin farkında olmaları, mesleki eğitim ve uygulamalarla empatik becerilerini geliştirmeleri yaşlı bireylerle çalışma istekliliğine katkı sağlayabilir.

Giderek artan sayıda çalışma, hemşirelik öğrencilerinin mezun olduktan sonra yaşlı bireylerle çalışma niyetlerinin az olduğunu göstermektedir.^{8-10,21,22} Bu nedenle, global olarak hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylerle çalışma istekliliği ile ilişkili faktörlerin belirlenmesine, öğrencileri mezun olduktan sonra yaşlı bireylerle çalışmaya motive etmeye yönelik stratejiler uygulanmasına ihtiyaç vardır. Bu çalışmada, empatik eğilim ile birlikte ailede yaşlı birey varlığının ve mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışma isteğinin, huzurevinde klinik uygulama yapan hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylerle çalışma istekliliğini pozitif yönde etkilediği ($p=0,000$) görülmüştür. Literatürde, yaşlı bireylerle yaşamanın onları anlamayı kolaylaştırdığı belirtilmektedir.¹⁷ Nitekim bu çalışmada ailesinde yaşlı birey olan öğrencilerin empatik eğilimleri daha yüksektir. Bir çalışmada, yaşlı bireylerle geçirilen zamanın yaşlı bireylere bakım verme istekliliğini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir.³¹ Buna göre, hemşirelik lisans eğitim programları müfredatı kapsamında yaşlıların yaşadıkları ve bakım gördükleri ortamlarda yapılan klinik uygulamalar, öğrencilerin yaşlı bireylerle sosyalleşmelerine olanak sağlayarak empatik eğilimlerinin gelişmesine, dolayısıyla yaşlı bireylerle çalışma istekliliğine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda, küresel boyutta yaşlanan nüfusun artması ile birlikte geriatri hemşirelerine olan talebin dramatik bir şekilde artabileceği göz önüne alındığında, yaşlı bireylerin yaşadıkları ortamlarda ve bakım gördükleri huzurevi gibi yerlerde konuyla ilgili daha fazla araştırmaya gereksinim vardır.

SONUÇ

Hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ve yaşlı bireylerle çalışma istekliliği orta düzeydedir. Empatik eğilim düzeyleri arttıkça, yaşlı bireylerle çalışma istekliliği de artmaktadır. Empatik eğilim; tek başına ve ailede yaşlı birey varlığı, mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışma isteği ile birlikte hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylerle çalışma istekliliğinin önemli belirleyicileridir.

Bu sonuçlar doğrultusunda, dünyada ve Türkiye’de artan yaşlı nüfusu göz önünde bulundurulduğunda, hemşirelik öğrencilerinin ilk yıldan itibaren empatik eğilim düzeylerinin belirlenmesi, empatik

eğilim düzeylerini geliştirmeye ve yaşlı bireylerle çalışma istekliliğini artırmaya yönelik eğitim ve öğretim faaliyetlerine (gerontoloji hemşireliği vb. derslere müfredatta zorunlu olarak yer verilmesi, yaşlı bakım ortamlarında klinik uygulama yapılması, yaşlı bireylerin yaşadığı yerlere ziyaretler düzenlenmesi, vb.) yer verilmesi yararlı olabilir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylerle çalışma istekliliği ile ilişkili faktörlerin daha iyi anlaşılması için deneysel ve longitudinal çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğru-
dan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet,
gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi
bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma

ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya
manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin
çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üye-
liği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir
firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Sevinç Yıldırım, Cemile Savcı; **Tasarım:** Sevinç
Yıldırım, Cemile Savcı; **Denetleme/Danışmanlık:** Sevinç Yıldırım,
Cemile Savcı; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Sevinç Yıldırım,
Cemile Savcı; **Analiz ve/veya Yorum:** Sevinç Yıldırım, Cemile Savcı;
Kaynak Taraması: Sevinç Yıldırım, Cemile Savcı; **Makalenin Ya-
zımı:** Cemile Savcı; **Eleştirel İnceleme:** Sevinç Yıldırım, Cemile
Savcı.

KAYNAKLAR

- United Nations (UN). World Population Prospects 2022: Summary of Results. Cited: April 15, 2024. Available from: [\[Link\]](#)
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). İstatistiklerle Yaşlılar. Erişim tarihi: 15.04.2024). Erişim linki: [\[Link\]](#)
- United Nations Department of Economic and Social Affairs Economic Analysis. Cited: April 15, 2024. Available from: [\[Link\]](#)
- López-Hernández L, Martínez-Araujo FM, Castellano-Rioja E, Botella-Navas M, Pérez-Ros P. Factors affecting attitudes towards older people in undergraduate nursing students. *Healthcare (Basel)*. 2021;9(9):1231. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
- Sarı D, Baysal E, Taşkıran N, Acar E, Çevik Akyıl R. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere yönelik tutumları ve empatik yaklaşım becerileri [Attitudes of nursing students towards elderly people and empathic approach skills]. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2019;10(2):80-7. [\[Crossref\]](#)
- Tveit B, Aamlid H, Amsrud KE, Helgesen AK, Raustøl A. Kickstart in nursing home-Nursing students experiences of a model for active and collaborative learning in clinical placement. *Nurs Open*. 2023;10(9):6602-13. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
- World Health Organization (WHO). Health workforce for ageing populations. Cited: April 12, 2024. Available from: [\[Link\]](#)
- Neville C. A cross-sectional view of Australian undergraduate nurses' perceptions of working with older people. *Collegian*. 2016;23(3):285-92. [\[Crossref\]](#)
- Shen J, Xiao LD. Factors affecting nursing students' intention to work with older people in China. *Nurse Educ Today*. 2012;32(3):219-23. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Ayaz Alkaya S, Birimoğlu Okuyan C. Attitudes of nursing students towards elderly individuals. *Hacettepe University Faculty of Nursing Journal*. 2017;4(1):43-52. [\[Link\]](#)
- Hsu MHK, Ling MH, Lui TL. Relationship between gerontological nursing education and attitude toward older people. *Nurse Educ Today*. 2019;74:85-90. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Liu YE, Norman IJ, While AE. Nurses' attitudes towards older people: a systematic review. *Int J Nurs Stud*. 2013;50(9):1271-82. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Abudu-Birresborn D, McCleary L, Puts M, Yakong V, Cranley L. Preparing nurses and nursing students to care for older adults in lower and middle-income countries: A scoping review. *Int J Nurs Stud*. 2019;92:121-34. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Zeighami R, Raffie F, Parvizi S. Concept analysis of empathy in nursing. *J Qual Res Health Sci*. 2012;1(1):27-33. [\[Link\]](#)
- Davis MH. Measuring individual differences in empathy: evidence for a multi-dimensional approach. *J. Pers. Soc. Psychol*. 1983;44(1):113-26. [\[Crossref\]](#) [\[PMC\]](#)
- Ozcan CT, Öksüz E, Ofiaz F. Improving empathy in nursing students: a comparative longitudinal study of two curricula. *J Korean Acad Nurs*. 2018;48(5):497-505. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
- Sağır D, Özkaptan BB. Attitudes of nursing students towards older people with their empathic tendency in Sinop having the oldest population in Turkey. *International Journal of Advanced Research*. 2016;4(3):1138-43. [\[Link\]](#)
- Yao GY, Luo YY, Zhao ZM, Zhu B, Gao M. The moderating role of empathy profiles in the relationship between knowledge about aging and attitudes toward older adults among nursing students. *Front Psychol*. 2021;12:713271. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
- Öz HS, Büyüksöy GD, Ayhan D. Hemşirelik lisans eğitimi, öğrenci hemşirelerin yaşlılara karşı tutumunu etkiliyor mu? [Does nursing undergraduate education affect student nurses' attitudes towards the elderly?] *Ahi Evran Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2019;3(1):24-9. [\[Link\]](#)
- Genç B, Açıkgöz E, Çelik M, Koç A, İnkaya B. Türkiye'deki hemşirelik bölümlerinde lisans ve lisansüstü eğitimde verilen geriatri hemşireliği dersinin incelenmesi. *Medical Research Reports*. 2022;5(1):19-26. [\[Crossref\]](#)
- Carlson E, Idvall E. Who wants to work with older people? Swedish student nurses' willingness to work in elderly care—a questionnaire study. *Nurse Educ Today*. 2015;35(7):849-53. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)

22. McCloskey R, Yetman L, Stewart C, Slayter J, Jarrett P, McCollum A, et al. Changes in nursing students' knowledge, attitudes and interest in caring for older adults: A longitudinal cohort study. *Nurse Educ Pract.* 2020;44:102760. [Crossref] [PubMed]
23. Dökmen Ü. Empatinin yeni bir modele dayanarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi.* 1988;21(1-2): 155-90. [Crossref]
24. Fadayevatan R, Momtaz YA, Fadayevatan R, Mollaei P, Mousavi-Shirazi F. Development and validation of the Willingness to Work with Elderly People Scale (WEPS) among medical sciences students. *Journal of Clinical Gerontology & Geriatrics.* 2018;9(4):149-55. [Crossref]
25. Söylemez BA, Akyol MA, Özgül E, Küçükgüçlü Ö, Tan SG, Soysal P. Willingness to Work with Elderly People Scale (WEPS) for medical and nursing students: Cross-cultural adaptation and psychometric validation. *Educational Gerontology.* 2022;48(12): 610-622. [Crossref]
26. Hammar LM, Holmström IK, Skoglund K, Meranius MS, Sundler AJ. The care of and communication with older people from the perspective of student nurses. A mixed method study. *Nurse Educ Today.* 2017;52:1-6. [Crossref] [PubMed]
27. Özpulat F, Sivri BB. Hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ve eleştirel düşünme becerileri [Empathic aptitude and critical thinking ability of the nursing students]. *SSTB International Refereed Academic Journal of Sports, Health & Medical Sciences.* 2014;11(4):31-49.
28. Korucu AE, Çekici Y, Şahan FU. Hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimleri ve bireyselleştirilmiş bakım algıları [Nursing Students' Empathic Tendencies and Individualized Care Perceptions]. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi.* 2021;14(4):370-8. [Crossref] [PubMed]
29. Pazar B, Demiralp M, Erer İ. The communication skills and the empathic tendency levels of nursing students: a cross-sectional study. *Contemp Nurse.* 2017;53(3):368-77. [Crossref] [PubMed]
30. Akgül E, Birimoğlu Okuyan C, Şimşek K eds. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumları ile yaşlı bireylerle çalışma isteklilikleri arasındaki ilişki. *Aicmes 3rd International Conference on Current Scientific Studies June.* 2023 June 28-30; Amman.
31. Chi MJ, Shyu ML, Wang SY, Chuang HC, Chuang YH. Nursing students' willingness to care for older adults in taiwan. *J Nurs Scholarsh.* 2016;48(2):172-8. [Crossref] [PubMed]
32. Rathnayake S, Athukorala Y, Siop S. Attitudes toward and willingness to work with older people among undergraduate nursing students in a public university in Sri Lanka: A cross sectional study. *Nurse Educ Today.* 2016;36:439-44. [Crossref] [PubMed]
33. Duggan S, Mitchell EA, Moore KD. 'With a bit of tweaking...we could be great'. An exploratory study of the perceptions of students on working with older people in a preregistration BSc (Hons) Nursing course. *Int J Older People Nurs.* 2013;8(3):207-15. [Crossref] [PubMed]
34. Jang I, Oh D, Kim YS. Factors associated with nursing students' willingness to care for older adults in Korea and the United States. *Int J Nurs Sci.* 2019;6(4):426-31. [Crossref] [PubMed] [PMC]
35. Akça NK, Arslan DE, Harun İN, Doğruan N, Atay V. Association of nurses' empathic tendency and attitudes to ageism toward older adults. *Journal of Contemporary Medicine.* 2021;11(4):526-30. [Crossref]